

Dil, hafıza ve sözcük dağarcığı çalışmaları

The language, memory and vocabulary studies

Gülfidan Aytaş¹

Received Date: 22 / 08 / 2017

Accepted Date: 01 / 11 / 2017

Öz

Dil ve hafıza üzerine yapılan çalışmalara bakılırsa paralel işleyen bir sistem yapısıyla karşı karşıya gelinecektir. Bu iki sistemin birbirine bağlı yapılarda olması birbirini etkileyen bileşenlere sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum öğrenme süreci üzerinde odaklanmayı gerektiren eylemlerden oluşmaktadır. Özellikle, nörobiyoloji, bilişsel psikoloji ve öğrenme psikolojisinin incelediği bu alan öğrenmenin ne olduğu, öğrenme sürecinde hangi unsurların etkili olduğu, hafızamızın bu süreçte nasıl çalıştığı ve sözcüklerin nasıl öğrenildiği üzerine birtakım sorulara cevap aramakla uğraşmaktadır. Bu çalışmada, öğrenme ve hafıza üzerine ortaya atılan araştırmalar incelenerek bu tür soruların cevabına uygulamalı yöntemlerle ulaşılmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda yabancı dil öğrenimi aşamasında sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik teknikler keşfedilerek yeni yönelimler üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Anahtar sözcükler: Öğrenme, Biliş, Yabancı Dil, Sözcük Dağarcığı

Abstract

Whether the studies about language and memory are beobachtet, the parallel processing system will be came across. That two interconnected systems have components which effect each other. This situation consists of activities required focusing on the process of learning phase. Particularly, this area is examined by nöroscience-biology, cognitive psychology and psychology of learning deals with the answers to find out in order to solve problems about what the learning is, which elements are influential within learning process, how our memory in this process works and the words are learned. In this study will be studied on the examinations that are interested in learning and memory. Within this context, while the techniques related with foreign language are found out, the new methods And Approaches Will Be Tried To Show Up.

Keywords: Learning, Cognition, Foreign Language, Vocabulary.

1. Giriş

Her gün hatırlamak zorunda olduğumuz veya hatırlamakta güçlük çektiğimiz birçok bilgiyle karşılaşırız. Örneğin birinin yüzünü hatırlamaya çalışırken veya bambaşka alanlara ilgi duyan insanlarla sohbet ederken yeni bilgiler edinir ve onları deneyimleriz. Bu süreç, sürekli tekrar eden aralıklarla zihinsel algımızın gelişmesine imkân tanır. Böylece dilsel girdilerin söyleme dönüştüğü üretim faaliyetleri hafızamızın merkezinde başlatılabilir. Üretim süreci iki yönlü bir aşama olduğu için bu sürece bağlı kazanımlar da farklılık gösterebilmektedir.

Özellikle, üretime geçen dilsel kazanımlarımız yazılı ve sözlü dil kullanımında birtakım değişikliklerle söyleme dönüşmektedir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki özellikle yabancı dilde dilsel hâkimiyeti kazanana kadar yazılı sözcüklerin kullanımında daha üstün başarı sağlanırken

¹ Okutman, Sakarya Üniversitesi, Sakarya/TÜRKİYE, gayvaz@sakarya.edu.tr

konuşma dilindeki sözcüklerin kullanımında durum tam tersidir. Çünkü bir kelimenin yazılı şekli tektir ve görselin ezberlenmesiyle akılda daha kolay tutulabilir, ancak konuşma dilindeki sözcüklerin anlamları konuşmanın gidişatına göre şekillendiğinden öğrenilmesi daha zordur.

Bu nedenle, bir dili yazılı olarak öğrenmek imkânsız veya zor gibi görünse de şaşırtıcı olan şu ki konuşarak öğrenmektense yazarak öğrenmek her zaman daha kolaydır. Bir piyanoyu bacaklarınızın üzerine koyun ve çalmaya çalışın bir de hiç Çince bilmediğinizi düşünerek Çince gibi zor bir dili yazmaya çalışın. Bir sembolün bir kelimeye karşılık geldiği Çince bazen iddia edildiği gibi aslında hiç de kolay bir dil değildir. Kendi anadilimizde bile sözcüklerin bağlama göre değiştiği, sesler aynı olsa bile bir araya geldiğinde farklı anlamlara karşılık geldiği durumlar söz konusudur. Böyle bir durumda konuşma dilindeki zorluklar daha da ön plana çıkmakta ve öğrenci kişiyi çetrefilli bir yola sokmaktadır.

Bu sebeptendir ki yazılı dilin nimetlerinden faydalanmak özellikle çalışmamızın geleceği açısından mühim bir iştir. Sözcük dağarcığını geliştirme çalışmaları düşünülürse yazarak, notlar alarak ve yazdıklarımızı sürekli yine yazarak tekrar etmek öğrendiklerimizin yüzde doksanına yakınına hafızamızda tutmamıza olanak tanımaktadır.

Yüzde doksanlık bu öğrenme alanı içerisinde bilişin işlevi merkez konumdur. Öncelikle bilişin ne olduğu ve öğrenme süreci üzerindeki etkisi dikkatle incelenmelidir.

2. Biliş ve bilişsel süreç

“Biliş” alıcı ve üretici zihinsel süreçlerin tümü için kullanılan bir kavramdır. 70 li yıllardan bu yana beyinsel koşullanmalar, bilgi işleme, zihinsel süreçler ve bilinç arasındaki ilişkileri inceleyen kapsamlı, bilimsel, yeni bir yaklaşım geliştirilmiştir. Bu yaklaşım insan bilgisi ve düşüncesinin süreçlerine ve yapısının oluşumuna dair bakış açıları geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla, özellikle beyin, bilgi üretimi ve bilinç kavramlarının yapısal birliğini araştırmaktadır. Psikoloji, nörobilim, bilgisayar bilimi, zeka kuramları, felsefe, dilbilimi ve psikolinguistik gibi farklı disiplinlerin metotları ve sonuçları disiplinlerarası bir ilişki içerisinde olan bu yeni bilişbilim çerçevesinde, dil artık özerk bir tasarıdan ziyade bilişin bir parçası olarak görülmektedir. Dilsel materyallerin doğrudan tanımlanmasında karmaşık bilişsel süreçlerin var olduğu tespit edilmiştir. Bu süreçler içerisinde dil yetisi, dünya bilgisi, edimbilimsel alanlar ve toplumsal etmenler yer almaktadır. Dil ve metnin tek başına bir anlamsal yapısının aksine iletişim sürecindeki katılımcıların zihnindeki varsayımlar veya durumsal olgularla şekillendiği sonucuna varılmıştır. Katılımcıların sahip olduğu bu varsayımlar sayesinde hafıza kavramının işlevi dikkate alınmış ve kapasite analizini yapmak hafızanın kapsadığı alan dâhilinde gerçekleştirilebilmiştir.

Nitekim hafızanın ana dile katkısı nedir sorusuna cevap arandığında ise en çapıcı cevabın öğrenmenin temelinde hafızanın olduğudur. Gerek anlama (okuma-dinleme) gerekse anlatma becerilerinin başarıyla yerine getirilmesinde hafıza birebir etkin durumdadır. Ana dilin temel noktalarından biri olan kelime öğretimi bu anlamda eğitilmiş ya da güçlü bir hafızaya her zaman ihtiyaç duyduğu araştırmalarla tespit edilmiştir. Birçok araştırma göstermiştir ki öğretilen kelimelerin zamanla unutulduğu ve istenilen düzeyde kelime kazandırılmadığı saptanmıştır (Batur, 2008: 90). Bu durumun temelindeki asıl sorun hafızanın önemli noktalarının gözden kaçırılmış olmasıdır. Hafıza tekniklerinin bilinmesi ya da hafızanın eğitilmesi sadece kelime için değil yaşamı ilgilendiren tüm alanlarda da önemlidir. Güçlü bir hafıza özellikle dil eğitiminde oldukça fayda sağlayabilir. Konuşma, dinleme, okuma ve yazma gibi becerilerin etkinliği, sahip olu-

nan kelime servetiyle dolaysıyla hafızayla ilgilidir. İyi bir hafızaya sahip birey dinlediklerini sorunsuz anlatır (Robertson, 1994: 25).

3. Öğrenme ve hafıza

Beyin ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen bulguların belki de en önemlilerinden biri, beyin daha önce düşünülen çok daha fazla ‘uyarlanabilir’ bir anatomik yapıya sahip olmasıdır. Nitekim son bulgular beyin belirli bölgelerindeki özel fonksiyonların doğum esnasında belirlenmediğini, aksine deneyim ve öğrenme yolu ile şekil kazandığını göstermektedir (Genesee, 2000).

Öğrenme yapamadıklarımız ya da bilemediklerimiz ile bir konu hakkında bildiklerimiz ve yapabildiklerimiz arasında yer alan bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu tanımın bilimsel bakış açısından uzak olmasının sebebi uzmanlık alanında “öğrenme” kavramının nasıl tanımlandığıyla ilgili olmasıdır. Psikolojik bakış açısından bakılırsa, öğrenme, deneyimlerle şekillenen davranışlarda veya davranış potansiyellerinde gerçekleşen olası değişikliklerden ibaret bir süreçtir (Zimbardo, Gerrig: 1996, 206).

Deneyimle gelişen ve farklılaşan öğrenme alanları beyin öğrenme mekanizmasının akışı doğrultusunda birtakım görevleri yerine getirmek zorundadır. Bu görevler farklı bilimsel modeller ışığında açıklana gelmiş ve günümüzdeki çalışmalara temel oluşturmuştur.

Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, öğrenme ile ilgili modellere göre, ilk olarak ultra kısa süreli belleğe alınan bilgiler, kısa süreli belleğe aktarılarak oradan da uzun süreli bellekte depolanan ardışık dizilerden oluşmaktadır (Zimbardo, Gerrig: 1996, 236). Beynin içerisinde yer alan öğrenmenin en önemli organı Hipokampüstür. Öğrenme için bu zaruri bir organdır (Spitzer: 2002, 23). Hipokampus aracılığıyla olaylar incelenir ve depolanır.

Amacımız hipokampus merkezini uyarmak ve sözcüklerin hafızamızda kalıcılığını arttırmak için bu merkezin çalışma kapasitesini en üst düzeye yaklaştırabilmektir. Bu bağlamda hafıza, zihin ve öğrenme üçlüsü eş zamanlı olarak incelenerek öğrenciler için bireysel öğrenme yolları keşfedilmeye çalışılmıştır.

Öğrenici için bilginin önemi, dikkatin seviyesi, duygular, mevcut bulunan bilgi ile yeni bilginin uyuma derecesi ve öğrenilenlerin tekrar üretimine göre hafızamızda bilgilerin veya öğrendiklerimizin kalıcılığı artmaktadır. Bu nedenle öğrenme ve hafıza birbirinden ayrı düşünülemeyen iki unsurdur. Öğrenme olmaksızın hafıza boş ve işlevsiz kalacaktır. Hafıza olmadan da öğrenme boş ve işlevsiz hale gelecektir.

Bohn’a göre öğrenme, bireysel önvarsayımların farklı zeminlerde yer almasından dolayı kişiler arasında değişiklik gösterebilir. Yabancı dil öğreniminde zorluklara sebep olan çeşitli unsurlara dikkat edilmek zorundadır (Bohn, 1999: 87):

- Anadilde geçerli olan dilsel ifadeler ancak bir şartla yabancı dile aktarılabilir; bir dilden diğerine doğrudan bir aktarım mümkün değilse, ya da bağlamsal kopukluk yaşıyorsa diğerine daha az kelime aktarımı gerçekleşecektir.
- Yabancı dil öğreniminde karşılaşılan birçok alıştırma ön bilgiyi şart koşmaktadır; kelimelerin hem biçim hem de anlam olarak tanınmak zorunda olması gerekebilir. Örneğin, üst-kavram, alt-kavram ilişkisi.

- Bir dilin içerisindeki ve iki dil arasındaki kelimeler arasında var olan anlam farklılıkları, ancak farklı kültürler söz konusu olduğunda daha açık görülebilen farklılıklar özellikle kelimeleri sıraya koymada birtakım sıkıntılara yol açmaktadır.

4. Dil ve sözcük dağarcığı

Hiç kuşkusuz sözcükler bir dilin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Özellikle birçok öğrenci için yeni sözcüklerin öğrenimi ciddi bir uğraş gerektirir. Dil öğrencileri için yeni sözcüklerin hızlı bir şekilde edinimi bir hayal olsa da bazıları için takıntı haline gelmiştir. Ancak bu çabalar bazen hayal kırıklığı veya hüsrarla sonuçlanabiliyor. Peki sözcükleri öğrenmek neden bu kadar zor? sorusu nasıl cevaplanabilir bunu irdelemek gerekebilir.

Genellikle beynimiz edindiği bilgilerin gerekli olanlarını seçip gereksiz olanlarını atmaktadır. Beynimize giren her bilgiyi hatırlarsak, binlerce kelimenin çabası hatırlanması devasa boyutlara ulaşabilirdi. Bu durum beynimizin sürekli gereksiz bilgileri ayıklamakla uğraşmasına sebep olacak ve beynimizi bir mücadele içinde bırakacaktı. Neyse ki beynimiz işlevsel bir donanıma sahip olduğu için kendi düzenini koruyarak bilgileri gerekli depolama alanlarına gönderebilmektedir.

Farklı depolama alanları dolayısıyla farklı hafıza türlerinin varlığına işaret etmektedir. Öyle ki, hafızanın birkaç farklı türü söz konusudur. Kısa ve uzun süreli hafıza, duygusal hafıza gibi. Duygusal hafıza bilgiyi görerek, koklayarak yani hissederek edinir. Çalışma belleği olarak da adlandırılan kısa süreli hafıza bilgiyi kısa süreliğinde hafızamızda işleme sokar ve saklar. Genelde telefon numaraları, kimlik numaraları, şifreler veya hesaplama yaparken kısa süreli hafızamızı kullanırız. Bir kelimeyi saklamak istediğimizde ise uzun süreli hafızamızda depolama yaparız. Bunu daha etkili nasıl yapabiliriz?

Hafıza bir iskelet gibidir çalışmadığında zayıflar. Dikkate alınmayan her bir yetenek azalmaya ve sonunda da kaybolmaya yüz tutar. Bu yüzden devamlı uyarılmalı ve harekete geçirilmelidir. Bunu yapmanın en iyi yolu sürekli tekrar etmektir. Hafızanın canlı kalması ve iyi çalışması isteniyorsa her gün mutlaka aktif olarak kullanmak hafızayı zorlamak gerekecektir. Özellikle kelime öğreniminde sürekli tekrarlar beynin sözcüklere alışmaya başlamasına ve bunlara karşı refleks geliştirerek zorlanmadan hatırlanmasına yardımcı olacaktır.

Tam ve bütün bir anlama gerçekleştirmek istediğimizde aslında bilginin parçalarını ve bağlamını da anlamış olmaktadır. Örneğin bir elektrik teknisyeni elektrik şalterlerinin nasıl çalıştığını anlamak için şalterle ilgili tüm bileşenleri anlamak mecburiyetindedir. Aynı durum dil öğrenen kişilerde de görülebilir. Belli bir cümlenin anlamını çıkarabilmek için sözcüklerin anlamını bilmek birincil şart olmaktadır.

Diğer önemli bir husus da bağlantı kurma yöntemidir. Beynimiz nöronlarla dolu devasa ağlardan oluşmaktadır. Öğrenme sürecinde beynimizin en iyi şekilde nasıl yapılanma gösterdiğine dikkat edersek bu her bir nöronun binlerce diğer nöronlarla bağlantı kurmasına hayran kalabiliriz. Bu süreçte bağlantı kuran nöronlar daha sonra edinilen yeni bilgiler ile eskileri arasında bağlantı kurarak onları uzun süreli hafızamızda depolamaya başlar. Bu süreç birbirini takip ederek yenilenir.

O halde, sınırlarımızın ne olduğunu bilirse beynimizin bilgileri öğrenmek ve hafızada tutmak için sıradışı bir kabiliyetinin olduğunu daha iyi görebiliriz. Aynı şekilde yeni kelimeleri hafızamızda nasıl daha iyi tutacağımızı da keşfetmiş oluruz.

Yeni bilgilerin edinim süreci aslında üç kategoriye ayrılabilir: anlama, depolama ve geri çağırma. Beyin yeni bilgiyle karşılaştığında önce onu anlar daha sonra depolar. Depolanan bilgiler gelecek bilgi kullanımlarında tekrar geri çağırılabilir. Yeni kavramları ve ifadeleri hatırlamak için yeteneklerin iyileştirilmesine dair birkaç ipucunu burada verebiliriz.

- Yeteneklerinizi tanımak ve ihtiyacınız olan ifadeleri ve kavramları hafızanızda tutmak için tüm ilginizi ve alakanızı yaptığımız işe yöneltmeye çalışın.

- İlginizi belli bir alana yöneltmek ve sürekli onu hatırlamak öğrenme hızınızda inanılmaz bir artış sağlayacaktır. Sözcüklerle kurduğunuz duygusal bağlantılar onları kolay hatırlamanıza yardımcı olacaktır.

Yeni kavramları ve kelimeleri hatırlamak aslında sözcüklerin bizdeki duygusal bilgi zeminindeki etkisiyle doğru orantılıdır. Bir sözcük, bizim iç dünyamıza ne kadar etki eder ve iç dünyamızı ne kadar yansıtırsa onu hatırlamak da o derece kolaylaşabilecektir.

Bu durum şöyle de açıklanabilir: “Sözcük seçimi süreci her ne kadar aynı anda birden fazla sözcük için başlatılsa da aynı anda tamamlanması gerekmez. Sözcük seçme sürecinin farklı durumlarda ya da farklı sözcükler için daha uzun ya da kısa sürmesinin çeşitli sebepleri vardır. Örneğin, mesajın belli bir kısmı diğerlerine kıyasla daha önemli olabilir; bu yüzden de bu kısma karşılık gelen temsiller çok daha güçlü oranda aktive edilebilir. Aynı şekilde nadir kullanılan sözcüklerin aktive edilmesi daha uzun sürebilir. Zihinsel sözlüğe erişilebilirlikteki -bir kelimenin ne kadar kolaylıkla geri getirilip, söylenmek üzere hazır edildiği- bu farklılaşmalar bir sözün sözdizimsel yapısını seçmede çok etkili olur. İlk seçilen sözcükler, söylenecek cümlenin başına eklenir ve geliştirilen sözdizimsel yapı da bu kelime seçimlerini kapsayacak nitelikte olmalıdır (Smith, Kosslyn: 2014, 518)”.

Görüldüğü gibi, yabancı dil öğreniminde sözcüklerin bireysel algılama merkezlerinde farklı etkileşimlerinin var olması öğrenme üzerinde etkili olmuştur. Öğrenme sürecinde rol oynayan öğretmenlerin bireysel değişikliğe izin verdiği bu süreci düzenlemeleri gerekli hale gelmiştir.

Christison’a (1999) göre, yabancı dil öğretmenin görevi beynin çeşitli modelleri algılayabilmesi için anlamlı ve ilgili bağlantılar yaratmasına izin verecek olan materyalleri organize etmek ve sunmaktır.

Bu materyalleri öğrencilere sunabilmek için sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik denemiş birkaç öneride bulunulmuştur. Hem işlevsel hem de pratik uygulamalar çerçevesinde geliştirilebilecek bu yöntemlerin öğrenci için faydalı olacağı düşünülmektedir.

5. Öneriler

5.1. Kullanım

Ne öğrendiğiniz önemli değildir. Kullanım her zaman en etkili stratejilerdendir. Yeni sözcükler, ne kadar çok duyulur ve görülürse o kadar hızlı bu sözcükler öğrenilir. Özellikle bu yeni sözcüklerin konuşma anında kullanımı belleğimizde daha uzun vadeli depolanmalarına yardım eder.

Öğrendiğiniz yeni sözcükler ile kısa bir hikaye oluşturabilirsiniz. Bu hikayede mümkün olduğunca bu yeni sözcükleri kullanın. Sürekli hikayeler yazın ve birkaç kez okuyun. Bu hikayeleri gün aşırı düzenli olarak okuyun. Bu sözcükler farklı bağlamlarda ve farklı günlerde kullanılırsa kesinlikle hatırlamada hiçbir sorun yaşanmaz.

5.2. Hafıza geliştirme yöntemi (Köprü kurma)

Sözcükleri anında fark etmek ve hatırlamak için etkili yöntemlerden biri de hafıza geliştirme yöntemidir.

Dozent - Lecturer

Der Dozent liest eine **Lektüre**

Örneğin Almanca ve İngilizce arasındaki bu örnekte Dozent ve Lecturer ilişkisi mevcuttur.

Bu yöntemde Almanca bir sözcük için benzer çağrışım yapan bir sözcük kullanılmıştır. Bu kelimeyi tasarlayıp görsel olarak Almanca çevirisini yaparsanız hafızada tutma kolaylaşacaktır. Böylece iki sözcük arasındaki bağlantı da zihinsel algı zemininde mümkün olduğunca daha canlı hale gelebilir.

İki başka örnekle yöntemi açıklamaya devam edelim:

- **Durchnässt** -> Soaking(sırılsıklam): “Soaking” kelimesini “Socke” (çoraplar) çağrıştırmaktadır. Sırılsıklam olmuş çorapların resmini tasarlayın. Böylece *durchnässt* sözcüğüyle karşılaştığınızda otomatik olarak aklınıza ıslak çoraplar gelecek ve kelimenin anlamını hatırlamış olacaksınız.
- **Zaun** -> Fence(parmaklık): “Fence” nin sesletimi hemen hemen “Fans” sözcüğünü çağrıştırmaktadır. Bu nedenle örneğin beyaz bir parmaklığı hayal edin. Bu parmaklığın etrafında coşkuyla sevinen bir yığın futbol taraftarının olduğunu düşünün. Böylece *zaun-fence* sözcüklerinin anlamını düşündüğünüzde “fans” sözcüğü yardımıyla kolay bir hatırlama gerçekleşecektir.

Bunlar gibi birçok iki yabancı sözcük arasında böylesine ilişkiler kurarsanız, yani sözcükleri hayatın içinden kavramlarla eşleştirirseniz, anlamlarını kısa sürede fark etmek daha kolay hale gelecektir. Bu sayede otomatik bir hatırlama mekanizması geliştirilmiş olur.

Başlangıçta bu yöntem zor gibi görünse de 10 ila 20 sözcük arasında bağlantı kurup yukarıdaki gibi canlandırmalar yapılırsa yabancı dilde sözcük öğrenimi daha zahmetsiz ve eğlenceli bir hale dönüşebilir.

5.3. Sözcük Fişleri

Güncel hayattaki veya eski sözcükleri öğrenmek için fişler oluşturabilirsiniz. Artık, çalışma kitabından alınan sözcüklerin kelime defterlerine yazılması ve belli bir sırayla ezberlenmesi etkili bir yöntem değildir. Çünkü bu defterde bulunan iyi bildiğiniz sözcükleri sık sık tekrar etmiş ancak bilmediklerinizi nadiren tekrar etmiş olursunuz.

Bundan ötürü fişler doğru bir seçenek olabilir. Çok iyi hakim olmadığımız sözcükleri de böylece öğrenebilirsiniz.

Fiş kullanımının diğer bir avantajı da kullanışlı olmasıdır. Her yere götürebilir ve her zaman karıştırıp sözcüklere göz gezdirebilirsiniz. Örneğin, trende, otobüste veya uçakta seyahat ederken, bankada sıra beklerken, ders aralarında bile oyalanabilirsiniz.

5.4. Diğer bir yöntem de sözcükleri resmetmektir.

Sözcük öğrenmeye başlamadan önce, betimleme gücünüzü kullanın. Kelimenin anlamına karşılık gelecek açık bir resim veya tasvir o kelimeyi hafızada tutma yolunda yardımcı olabilir. Kafamızda hiçbir resim tasavvur etmeden sözcükleri hatırlamaya çalıştığımızda açıkçası daha zor bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu durum sözcüklerin daha hızlı hafızamızdan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Özellikle çok anlamlı sözcüklerde çok fazla sorun yaratabilir.

Örneğin birden çok anlama gelebilen “ziehen” sözcüğünü çevirirsek ne demek istenildiği nasıl anlaşılır?

- Ein Los ziehen? (kura çekmek)
- An einer Tür ziehen? (kapıyı çekmek)
- Ein Ziehen im Körper? (Vücutta kasılma)

“ziehen” sözcüğünün birden çok anlama gelebilecek karşılıkları kafanızda canlanmıyorsa, sözcüğün anlamını farketmek uzun zaman alacaktır. Bu durum, kelimenin daha hızlı unutulmasına hatta yanlış kullanılmasına sebep olabilir.

O halde sözcükleri ne kadar çok resmedersek o kadar kolay öğrenebiliriz. Tıpkı Schloss – Castle sözcüklerini duyduğumuzda yukarıdaki resmin beynimizde canlanması gibi diğer sözcükleri öğrenirken de bu durumu devam ettirebiliriz.

Aynı durum soyut sözcükler için de geçerlidir. (Örneğin sıfatlar: güzel, çirkin, büyük, küçük, dar...)

Çok anlamlı bir sözcük varsa yine bir sorunla karşılaşabiliriz.

Birkaç örnek verelim:

- Breit: Ein breiter Mensch? Eine breite Straße?
Geniş: Şişman bir insan mı? Geniş bir cadde mi?
- Wissen: Das Wissen? Wissen als Verb?

Bilgi, Bilmek: Bilgi mi? Fiil olarak bilmek mi?

- Decke: Die Decke unter dem Dach oder die Decke mit der man sich zudeckt?

Örtü, tavan: Çatının üstündeki tavan ya da üstümüze örtülen örtü.

- Liegen: Im Bett liegen? Eine Stadt liegt in den Bergen?

Uzanmak, yer almak: Yatakta uzanmak mı? Dağlarda yer alan bir şehir mi?

İlk olarak bir sözcüğü öğrenmeden önce, kısaca ne demek istenildiğini düşünmeye çalışalım. Bu sözcük bir fiil ise, bu fiili gerçekleştiren birini beynimizde canlandırabiliriz. Örneğin “çekmek (ziehen)” fiilini öğrenmek için kapıyı çeken birini beynimizde resmedebiliriz.

5.5. Öğrenme kartları

Bazı sözcükleri sıklıkla tekrar ederken bazılarını daha az tekrar edebiliyoruz. Sözcükleri sıklıkla tekrar etmek acaba onları hafızamızda tutmaya nasıl fayda sağlamaktadır?

Bunun en kolay yollarından biri de fişlerle dolu bir öğrenme kutusu oluşturmaktır. Birbirleriyle alakalı sözcükleri böylece sınıflandırabilir ve tekrar edebilirsiniz. Bu sınıflama ile tekrarı bitirirseniz bir daha ki sınıflamaya ait olan sözcükler daha kolay aklınıza gelecektir.

Başlangıçta sözcükleri sıklıkla tekrar edersiniz. Daha sonra bu tekrarları azaltabilirsiniz. Bu yöntem için sizlere basit bir örnek gösterelim:

1. Yeni bir sözcük öğreniyorsunuz.
2. Bu sözcüğü günde üç kez tekrar ediyorsunuz.
3. Gelecek dört gün içerisinde bu sözcüğü günde bir kez tekrar ediyorsunuz.
4. Bir hafta sonra aynı işlemi devam ettiriyorsunuz.
5. Bir ay sonra bir tekrar daha gerçekleştiriyorsunuz.
6. Üç ay sonra son tekrarı yapıyorsunuz. Bu yeni sözcük artık uzun süreli belleğimizde depolanmış halde kullanıma hazır.

Tabi ki bu yönteme en etkilisidir diyemesek de oldukça basit ve uygulanabilir diyebiliriz.

Aslında her yabancı dil öğrencisi kendi yöntemini kendisi keşfetmeli ve bir sistem ağı kurabilmelidir. Sürekli yapılan tekrarlar, sözcüklerin uzun süreli depolanmasında etkili iken bize göre önemli olan sözcüklerin öğrenimi daha kolaydır. Önemsiz sözcükleri hatırlamak güç iken onları hafızamızda tutmaya çalışmak da işkence gibi gelebilir. Bu sebeple kendimize belirleyebileceğimiz 100 önemli sözcük listesi öğrenme işini hızlandırmada faydalı olacaktır. Ayrıca bu sözcükleri sürekli duymak ve gündelik hayatta kullanmak hem konuşma kabiliyetimizin ilerlemesinde hem de sözcük dağarcığımızın zenginleşmesinde büyük faydalar sağlayacaktır.

6. Sonuç

Zihin üzerine yapılan incelemeler ışığında birçok farklı yabancı dil öğrenimi yönteminden söz edilebilir. Yabancı dili aktif bir şekilde kullanmak istiyorsak birincil koşul sözcük dağarcığını geliştirmek olmalıdır. Kapasitemizi en üst düzeyde zorlamak ve ona göre çalışmalar belirlemek bizlere bu yoldaki başarı merdivenini tırmanmamızda yardımcı olurken dahası geleceğe dönük öğrenme mekanizmalarının daha aktif ve kullanışlı hale gelmesine de imkân tanıyabilir.

Aytaş, G. (2017). Dil, hafıza ve sözcük dağarcığı çalışmaları. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1881-1891.

Bilimsel her yeni çalışma bilimsel bir olgudan ziyade uygulamada faydalı sonuçlar verecek nitelikte olursa öğrenciler için hem kazançlı bir sistem oluşturulmasına hem de onların öğrenme yolundaki motivasyonlarının kat kat artırılmasına zemin hazırlayabilir.

Yapılacak dil öğrenme çalışmalarından alınan dönütler olumlu ya da olumsuz olsun, çalışmaların geliştirilip öğrenci kapasitesine uyarlanabilir hale getirilmesinde araç olabilir. Çalışmamızda da belirtildiği gibi, sözcük dağarcığını geliştirmek kolay ve kısa vadeli bir süreç değildir. Aksine sabır gerektiren ve zorlayıcı bir zamana yayılmaktadır. Verdiğimiz öneriler ve sunduğumuz yöntemler ışığında her birey kendine uygun yabancı dil öğrenme yolunu tercih edebilir. Bunun sonucunda uzun vadeli dil kullanımı ve otomatikleşen bir öğrenme sürecine adım atılacak ve öğrenme işi eğlenceli bir uygulamadan ibaret olabilecektir.

Kaynakça

- Batur, Z. (2008). Ana Dili Eğitiminde Hafıza-Kelime İlişkisinin Önemi ve Hafızanın Güçlendirilmesinde Ezgili Ürünlerin Rolü.
- Bohn, R. (1999): Probleme der wortschatzarbeit. Fernstudieneinheit 22. Berlin.
- Christison, M. A. K. (1999). Multiple Intelligences: Theory and Practice in Adult ESL. ERIC Digest.
- Genesee, F. (2000). Introduction. *Bilingualism: Language and Cognition*, 3(3), 167-172.
- Kosslyn, S. M., & Smith, E. E. (2014). *Cognitive Psychology: Pearson New International Edition: Mind and Brain*. Pearson Education, Incorporated.
- Nation, P. (2011). "The role of the first language in foreign language learning". *Asian Efl Journal*.
- Robertson, S. P. (1994). TSUNAMI: Simultaneous understanding, answering, and memory interaction for questions. *Cognitive Science*, 18(1), 51-85.
- Spitzer, N. C. (2002). Activity-dependent neuronal differentiation prior to synapse formation: the functions of calcium transients. *Journal of Physiology-Paris*, 96(1), 73-80.
- Zimbardo, P. G., & Gerrig, R. J. (1996). *Psychology and life (Book style)*. NY: HarperCollins.
- , www.tesol.org/docs/books/bk_ELTD_Vocabulary_974.

Extended abstract in English

Whether the studies about language and memory are beobachtet, the parallel processing system will be come across. That two interconnected systems have components which effect each other. This situation consists of activities required focusing on the process of learning phase. Particularly, this area is examined by nöroscience-biology, cognitive psychology and psychology of learning deals with the answers to find out in order to solve problems about what the learning is, which elements are influential within learning process, how our memory in this process works and the words are learned. In this study will be studied on the examinations that are interested in learning and memory. Within this context, while the techniques related with foreign language are found out, the new methods and approaches will be tried to show up.

Vocabulary is central to foreign language teaching because without sufficient vocabulary students cannot understand others or express their own ideas. Wilkins (1972) wrote that “. . . while without grammar very little can be conveyed, without vocabulary nothing can be conveyed” (pp. 111–112). This point reflects my experience with different languages; even without grammar, with some useful words and expressions, I can often manage to communicate. Lewis (1993) went further to argue, “lexis is the core or heart of language” (p. 89). Particularly as students develop greater fluency and expression in foreign language, it is significant for them to acquire more productive vocabulary knowledge and to develop their own personal vocabulary learning strategies (www.tesol.org/docs/books/bk_ELTD_Vocabulary_974).

Learning new words (i.e., vocabulary acquisition) is one of the most crucial processes in human development. Without a system for learning words we could never acquire language, and without language, human culture could not be developed and could not be maintained. A second critical and characteristic human faculty is the ability to retain sequences of words in short-term memory. Without this additional mnemonic ability, it would be impossible to understand anything but the simplest of sentences. Difficulties in learning new words or in remembering sequences of words can place human infants at serious risk for abnormal language development, and deficits in these foundational abilities can lead to cumulating backlogs in language development.

Because of that we aimed to establish the vocabulary learning strategies used by university learners and the relationship between their strategies and outcomes in learning foreign language. Contextual guessing, skillful use of dictionaries, note-taking, paying attention to word formation, contextual encoding, and activation of newly learned words also positively correlated with the learning of a new foreign language. However, some scientists believe that visual repetition of new words is the strongest negative predictor of both vocabulary size and general proficiency. Furthermore, strategies aiming at vocabulary retention only related more to vocabulary size than to proficiency. We identified 5 approaches to learning. These strategy combinations, rather than individual strategies, may have made the difference in these people's learning. The utilization of foreign language, the association of new words, vocabulary cards, visualization of words and learning indexes may be the techniques that the learners need for the acquisition of new words.

Here are some of the ways of dealing with the foreign language learnin and teaching (Nation, 2011):

1. Choose manageable tasks that are within the learners' proficiency.

2. Prepare learners for tasks by preteaching the language items and skills needed.
3. Use staged and graded tasks that bring learners up to the level required.
4. Get learners to pretend to be English/Deutsch speakers.
5. Make the foreign language an unavoidable part of the task. Retelling activities, strip stories, completion activities, and role plays all require the use of the language 2.
6. Repeat tasks to make them easier.
7. Inform learners of the learning goals of each task so that they can see how using the L2 will help them achieve a clear short term learning goal.
8. Discuss with the learners the value of using the L2 in class.
9. Get learners to discuss the reasons why they avoid using the L2 and get them to suggest solutions to encourage L2 use.
10. Set up a monitoring system to remind learners to use the L2. In group work speaking tasks this can involve giving one learner in each group the role of reminding others to use the L2.
11. Use non-threatening tasks. Learners can choose their own groups, the teacher can stay out of the groups, allow learners to prepare well for the tasks, don't use tasks that put learners in embarrassing situations, and choose interesting, non-threatening topics.

This paper has provided a brief overview of the interconnection of language and memory by examining their background and summarising the relevant literature. It has also outlined some ways that foreign language learning training has been used and offered a five step approach for teachers to consider in implementing it within their own foreign language classes. In my experience, using this above techniques and training in the foreign language class not only encourages learners in their language learning but also helps teachers reflect on and improve their teaching. May readers also find this to be the case.